

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Подано визначення поняття "розвиток підприємства", розглянуто основні проблеми, з якими зіткнеться підприємство, що нехтує соціальною складовою розвитку. Запропоновано заходи щодо зміцнення соціальної складової підприємства в умовах економічної нестабільності.

Аннотация. Дано определение понятию "развитие предприятия", рассмотрены основные проблемы, с которыми столкнется предприятие, не учитывающее социальную составляющую при развитии. Предложены мероприятия по укреплению социальной составляющей предприятия в условиях экономической нестабильности.

Annotation. The concept of business development is defined, the basic problems facing the company, that doesn't consider a social component of business development are studied. The measures for strengthening the social component of the enterprise in terms of economic instability are proposed.

Ключові слова: розвиток підприємства, соціальна складова, трудові ресурси, конфліктність, економічна нестабільність.

Кризова ситуація в національній економіці супроводжується низкою негативних процесів.

По-перше, відбувається значне скорочення виробництва на промислових підприємствах, зокрема галузі машинобудування. Так, у Кіровоградській області індекс обсягу продукції даної галузі у 2007 році становив 163,3 % до попереднього року, а у 2008 році – 90,1 % [1, с. 107].

По-друге, має місце скорочення працівників промисловості – по Кіровоградській області кількість найманих працівників промислових підприємств за рік зменшилася майже на 3,5 тис. осіб, що становить майже 7 % [1, с. 105]. При цьому дані цифри не враховують найманих працівників малих підприємств та фізичних осіб – підприємців, які є найбільш уразливими господарюючими суб'єктами в період погіршення фінансово-економічної ситуації.

З огляду на ці та інші причини збільшується кількість збанкрутілих підприємств, зокрема промисловості. Станом на 1 січня 2009 року їх частка складала 39,3 %, що більше на 5 % порівняно з минулим роком [1, с. 105].

Зрозуміло, що в таких умовах розвиток підприємства як об'єкта господарювання є неможливим, оскільки поняття "розвиток" асоціюється із зростанням, процвітаням тощо.

Найбільш загальне та всеохоплююче визначення даного терміна можна знайти в економічному словнику під редакцією А. Н. Азріліяна, де термін "розвиток" розглядається як "процес закономірних змін, переходу з одного стану в інший, більш досконалий; перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого. А також ступінь свідомості, просвітництва, культурності" [2, с. 797].

Розглядаючи поняття "розвиток підприємства" існує цілий ряд ускладнень, які пов'язані, в першу чергу, із необхідністю вивчення всіх його складових. У загальному розумінні під складовими підприємства як системи слід розуміти ресурси, які в ньому зосереджені та функціонують. Це матеріальні ресурси (обладнання, технології, матеріали тощо); фінансові ресурси; трудові ресурси; інфраструктура.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток підприємства – це якісна або кількісна зміна в матеріальних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсах, а також взаємозв'язків між ними, що відображається у покращенні соціально-економічних показників діяльності підприємства.

Дослідження розвитку підприємства в такому викладенні є надзвичайно широким та всеохоплюючим, тому доцільно зосередити увагу саме на окремій його складовій – на трудових ресурсах, тобто на соціальній складовій підприємства. Це пояснюється наступним.

Увага до розвитку з точки зору соціально-економічного підходу викликана, перш за все, соціалізацією економіки. Поступово відчувається нове ставлення до ведення бізнесу, для якого характерна активізація людського фактора. Посилення уваги до соціальної складової підприємства викликано тим, що спостерігається стійке збільшення соціальних чинників у підвищенні економічної ефективності виробництва. Згідно з такою філософією трудові ресурси будь-якої організації є найбільш невичерпним резервом досягнення найвищих підприємницьких результатів.

Виходячи із вищенаведеного, можна припустити, що соціальною складовою розвитку в умовах економічної кризи нехтувати щонайменше недоцільно. У разі недотримання даного положення в колективі зростає напруженість, конфліктність серед працівників, неефективне використання робочого часу, що, в свою чергу, негативно відображається на показниках продуктивності праці.

Незаперечним є факт, що утримання соціальної складової в належному стані є запорукою економічної стабільності підприємства, а це в умовах економічної кризи є складною вимогою, оскільки підприємство вважає недоцільним витратити кошти на різного роду соціальні програми, підтримання в належному стані об'єктів соціальної інфраструктури тощо. Тому автором пропонуються такі шляхи виходу з даної ситуації:

розробка програми стійкого розвитку підприємства в кризових умовах;
розробка механізму створення резервного фонду на випадок зупинення виробництва або інших умов, що передбачає систему відряджень на його утримання та призначення відповідальних осіб;
упровадження заходів попередження наслідків кризових ситуацій у соціальній сфері: зменшення напруження серед працівників шляхом роз'яснень з боку керівництва, виробіток соціального оптимізму, покращення умов відпочинку на території підприємства або організація відпочинку за рахунок адміністрації тощо;
запровадження моніторингу соціальної поведінки працівників;
удосконалення засобів діагностики соціального стану колективу підприємства тощо.
Запропоновані заходи значно підвищать опір факторам негативного впливу на внутрішнє середовище підприємства, що, у свою чергу, забезпечить комфортні умови працівникам у процесі трудової діяльності.

Література: 1. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2008 рік / за ред. Л. Б. Дівель. – Кіровоград, 2009. – 507 с. 2. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – 4-е изд. доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 1248 с.

УДК 005.336.64:339.91

Гончарова В. А.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ НА МЕСТО ГОСУДАРСТВА В МЕЖДУНАРОДНОМ РАЗДЕЛЕНИИ ТРУДА

Аннотация. Определена взаимосвязь между развитием человеческого капитала и местом страны в международном разделении труда. Определено качество украинского человеческого капитала и место Украины в международном разделении труда.

Анотація. Визначено взаємозв'язок між розвитком людського капіталу та місцем країни у міжнародному розподілі праці. Визначено якість українського людського капіталу та місце України у міжнародному розподілі праці.

Annotation. The relationship between the development of human capital and a place in the international division of labor is defined. The quality of Ukrainian human capital and the place of Ukraine in the international division of labor is determined.

Ключевые слова: человеческий капитал, международное разделение труда, глобализация, место, качество.

Международное разделение труда, особенно в его новых формах, как компонент глобализации необратимо [1]. Странам, особенно с трансформационной экономикой, в условиях глобализации необходимо бороться за достойное место в международном разделении труда. Например, украинская экономика в ходе процесса глобализации заняла в международном разделении место, присущее низкотехнологическим экономикам мира.

"Основными критериями успеха или неуспеха государственной политики, в конечном итоге, выступают показатели воспроизводства населения" [2]. По утверждению В. Галецкого, "демографическая глобализация была первой и самой важной формой глобализации вообще... Причиной глобализации населения и глобализации вообще стал демографический фактор, а именно человеческий капитал" [3].

Следовательно, целью данного научного исследования является определение влияния формирования человеческого капитала на место государства в международном разделении труда.

"Международное разделение труда – высшая форма общественного территориального разделения труда; специализация производства отдельных стран на определенных видах продукции, которыми они обмениваются" [4]. Таким образом, для Украины, как и для других стран мира, при международном разделении труда непосредственно или косвенно определено ее специализацию, то есть на каком или каких определенных видах продукции будет специализироваться производство. Как уже отмечалось ранее, украинская экономика многие годы имела сырьевую направленность.

"Украина является первой среди стран мира по темпам сокращения населения. За 14 лет украинцев стало меньше на 5 млн, особенно беспокойство вызывает повышение смертности именно

© Гончарова В. А., 2010